

วัฒนธรรมที่สะท้อนจากการตั้งฉายาทีมฟุตบอลของสโมสรภายในประเทศไทย

ฟุตบอลเป็นกีฬาที่คนไทยให้ความนิยมมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบันโดยเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๘ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) เป็นผู้ริเริ่มนำกีฬาฟุตบอลเข้ามาเล่นในประเทศไทยเป็นครั้งแรก จนกระทั่งเกิดความนิยมแพร่ขยาย กว้างขวางไปทั่วประเทศ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ก่อตั้งสโมสรคณะฟุตบอลสยาม ขึ้นโดยมีพระองค์และพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงลงแข่งขันเป็นผู้เล่นเอง และเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๘ มีการจัดแข่งขันในระดับนานาชาติขึ้นเป็นครั้งแรก ระหว่างทีมชาติสยาม (ปัจจุบันคือ ฟุตบอลทีมชาติไทย) กับทีมราชกรีฑาสโมสร โดยมีดักลาส โรเบิร์ตสัน เป็นกรรมการผู้ตัดสิน

ในอดีต ประเทศไทยเคยจัดแข่งขันฟุตบอลระบบลีกมาก่อน ทว่าไม่ได้รับความนิยมจึงต้องยกเลิกไป จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2539 สมาคมฟุตบอลฯ ดำเนินการจัดแข่งขัน ฟุตบอลอาชีพในระบบลีกขึ้น โดยมีชื่อที่เปลี่ยนไปหลายครั้งคือ ไทยแลนด์ซอกเกอร์ลีก (Thailand Soccer League), ไทยแลนด์พรีเมียร์ลีก (Thailand Premier League), ไทยลีก (Thai League) และ ไทยพรีเมียร์ลีก (Thai Premier League) แต่ในระยะแรกมีปัญหาที่สำคัญคือ สโมสรฟุตบอลในลีกนี้ และการแข่งขันส่วนมากอยู่ในกรุงเทพมหานคร เป็นผลให้ชาวไทยในจังหวัดอื่นทั่วประเทศ ไม่มีโอกาสรับชมการแข่งขัน

จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2542 การกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.) จึงร่วมกับสมาคมฟุตบอลฯ แก้ไขปัญหานี้ โดยจัดแข่งขันฟุตบอลอาชีพ ระบบลีกในส่วนภูมิภาค โดยให้ชื่อว่าโปรวินเชียลลีก (Provincial League) ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 กกท.ย้ายการแข่งขันไปร่วมกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แล้วเปลี่ยนชื่อเป็น โปรเฟสชันนัลลีก (Professional League) โดยแบ่งเป็นสองระดับชั้น (Division) ซึ่งระดับชั้นสูงสุดมี 18 สโมสรเข้าร่วม จนกระทั่งเมื่อเริ่มฤดูกาล พ.ศ. 2549 สโมสรฟุตบอลชลบุรี และ สโมสรฟุตบอลสุพรรณบุรี จากโปรเฟสชันนัลลีกสูงสุด เข้ามาร่วมในไทยแลนด์พรีเมียร์ลีก และเมื่อเริ่มฤดูกาล พ.ศ. 2550 กกท.ทำการยุบ โปรเฟสชันนัลลีกสูงสุด โดยจัดแบ่งสโมสรในลีกให้ไปเข้าแข่งขัน กับไทยแลนด์พรีเมียร์ลีก และไทยลีกดิวิชัน 1

เมื่อมีการจัดแข่งขันมากขึ้นและได้รับความนิยมแพร่หลายมากขึ้นทำให้มีกองเชียร์เริ่มติดตามโปรแกรมการแข่งขันมากขึ้นจึงเกิด “แฟนบอล” (Fan club Football) หรือผู้ที่ติดตามและชื่นชอบฟุตบอลทีมนั้นๆ ขึ้นรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ซึ่งที่มาของฉายาทีมฟุตบอลนั้นส่วนใหญ่จะเกิดจากแฟนบอลเป็นผู้ตั้งให้หรือบางครั้งทีมฟุตบอลนั้นๆ ก็ตั้งขึ้นมาเอง การตั้งฉายาหรือสมญานาม หมายถึง ชื่อที่ถูกตั้งขึ้น

ตามรูปลักษณะหรือพฤติกรรมเฉพาะตัวของบุคคลหรือสิ่งนั้นๆ ซึ่งไม่ใช่ชื่อจริง ฉายาบางฉายายังมีรากฐานมาจากตำนานหรือชื่อแฝง ซึ่งจะสะท้อนแนวคิดหรือมุมมองของผู้ตั้งฉายา หรือคุณลักษณะบางประการของสิ่งนั้นๆ เช่น รูปร่าง หน้าตา พฤติกรรม อาชีพ ความรู้ ความสามารถ ตลอดจนลักษณะนิสัย ดังนั้น ฉายาจึงสามารถบอกได้ว่าสิ่งนั้นๆ หรือคนนั้นๆ มีลักษณะเด่นเป็นอย่างไร เพราะมีเอกลักษณ์โดดเด่นไม่ซ้ำใคร

โดยการตั้งฉายาของทีมฟุตบอลเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ให้ชื่อติดหูคนเพื่อให้จดจำได้ง่ายขึ้น มีเอกลักษณ์ของตนเอง บางครั้งบอกที่มาที่ไปของทีมเหล่านั้น และยังเป็นสีสันของแฟนบอลอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาที่มาของการตั้งฉายาทีมฟุตบอลของสโมสรภายในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความหมายของกลุ่มคำที่นำมาตั้งฉายาทีมฟุตบอลของสโมสรภายในประเทศไทย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ทราบที่มาของการตั้งฉายาทีมฟุตบอลของสโมสรภายในประเทศไทย
2. ได้ทราบความหมายของกลุ่มคำที่นำมาตั้งฉายาทีมฟุตบอลของสโมสรภายในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. รวบรวมรายชื่อทีมสโมสรในประเทศไทยที่ยังดำเนินการแข่งขันอยู่ในปัจจุบันจากข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวนทั้งหมด ๑๔๓ ชื่อ
2. ศึกษาความหมายของคำจากพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔

ผลการศึกษาพบว่า

จากผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่าที่มาของการตั้งฉายาทีมฟุตบอลของสโมสรภายในประเทศไทยพบได้ทั้งหมด 11 ชนิด ดังนี้

๑.๑ สัตว์ ฉายาทีมฟุตบอลที่มีที่มาจากชื่อสัตว์นั้นมีจำนวนทั้งหมด ๔๓ ชื่อ โดยสัตว์ที่ปรากฏในชื่ออาจจะเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับทีมฟุตบอลนั้นๆ ก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สโมสรฟุตบอลจังหวัดตรัง

ฉายา

พะยูนพิฆาต

“พะยูน” เป็นสัตว์ป่าสงวนตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕ โดยในประเทศไทยนั้นหลงเหลือพะยูนอยู่เป็นจำนวนน้อยมาก โดยเชื่อว่ายังมีเหลืออยู่ที่จังหวัดตรัง เพียงที่เดียวเท่านั้น นอกจากนี้คนไทยยังมีความเชื่อว่า เนื้อ, กระดูก และเขี้ยวของพะยูน มีคุณสมบัติทางไสยศาสตร์ โดยมีราคาซื้อขายในราคาที่สูงมาก และยังเชื่อว่าน้ำตาพะยูนและเขี้ยวพะยูนมีอำนาจในทางที่ทำให้เพศตรงข้ามลุ่มหลง

สโมสรฟุตบอลชัยนาท ฮอร์นบิล ฉายา นักใหญ่พิฆาต

“นักใหญ่” หรือหมายถึง “นกเงือก” แม้ว่าจังหวัดชัยนาทจะไม่ได้เป็นสถานที่ที่พบนกเงือก ซึ่งแท้จริงแล้วนกเงือกในธรรมชาติของประเทศไทยพบได้เฉพาะในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งในประเทศไทยพบนกเงือกตามธรรมชาติทั้งหมด ๑๓ ชนิด แต่การที่สโมสรฟุตบอลชัยนาท ฮอร์นบิล ได้รับฉายา “นักใหญ่พิฆาต” เนื่องจากจังหวัดชัยนาทมีสวนนกที่ใหญ่ที่สุดในเอเชีย จึงนำลักษณะเด่นดังกล่าวมาตั้งฉายาทีมฟุตบอล

สโมสรฟุตบอลบางกอกกล๊าส ฉายา กระจ่างแก้ว

ทีมฟุตบอลบางกอกกล๊าส เกิดขึ้นมาพร้อมกับการก่อสร้างโรงงานบางกอกกล๊าส เมื่อปี 2522 โดยเริ่มจากพนักงานของบริษัทในรุ่นแรกๆ ได้ร่วมตัวกันจัดแข่งขันฟุตบอลภายใน และชุมชนใกล้เคียงอย่างต่อเนื่อง ทำให้กีฬาฟุตบอลมีความผูกพันกับ บริษัท บางกอกกล๊าส มาอย่างยาวนาน โดยบริษัทบางกอกกล๊าส เป็นบริษัทที่เริ่มธุรกิจมาจากการผลิตบรรจุภัณฑ์ประเภทแก้วอย่างที่จะเห็นได้ในคำว่า กล๊าส (glass) ที่แปลว่า แก้ว โดยฉายา “กระจ่างแก้ว” ส่วนหนึ่งคำว่า “แก้ว” ก็มาจากส่วนหนึ่งของชื่อ บริษัท ส่วนคำว่า “กระจ่าง” มาจากปีเกิดของประธานสโมสร คุณปวิณ ภิรมย์ภักดี

๑.๒. สถานที่ ฉายาทีมฟุตบอลที่มีที่มาจากชื่อสถานที่ที่ปรากฏชื่อสถานที่หรือท้องที่ของทีมฟุตบอลนั้นๆ ตั้งอยู่หรือเคยตั้งอยู่ โดยพบการตั้งฉายาจากสถานที่จำนวนทั้งหมด ๓๗ ชื่อ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สโมสรฟุตบอลจังหวัดชลบุรี เอฟซี ฉายา ฉลามชล

เป็นทีมสโมสรจากจังหวัดชลบุรี ซึ่งจะเห็นได้ว่าฉายาของทีม “ฉลามชล” ส่วนหนึ่งคำว่า “ชล” มาจากชื่อจังหวัด “ชลบุรี” โดยทั่วไปบางครั้ง “จังหวัดชลบุรี” คนก็มักจะเรียกกันว่า “จังหวัดชล”

สโมสรฟุตบอลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา(อยุธยา เอฟซี) ฉายา นักรบกรุงศรี

โดยเฉพาะในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยจะมีความเชื่อเรื่องพญานาคมากเป็นพิเศษเนื่องเพราะอยู่ติดกับแม่น้ำโขงซึ่งเป็นสายน้ำที่สำคัญของคนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นแม่น้ำที่คนไทยเชื่อว่าพญานาคอาศัยอยู่ในแม่น้ำสายนี้

สโมสรรฟุตบอลจังหวัดพิจิตร

ฉายา

พญาชาละวัน

“พญาชาละวัน” เป็นฉายาของสโมสรรฟุตบอลจังหวัดพิจิตร โดยที่มาของฉายานี้เนื่องจากตำนานจระเข้ใหญ่เลื่องชื่อตัวหนึ่งแห่งลำน้ำเก่าในเมืองพิจิตร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของตำนานนิทานพื้นบ้านเรื่อง “ไกรทอง” โดยเล่าไว้หลายสำนวนด้วยกัน แต่ฉบับที่ได้รับความนิยมคือในสมัยรัชกาลที่ ๒ ได้ทรงพระราชนิพนธ์เป็นบทละครสำหรับละครนอก

สโมสรรฟุตบอลเอสซีจี เมืองทอง ยูไนเต็ด

ฉายา

กิเลนผยอง

“กิเลน” เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งในเทพนิยายของจีน โดยมีรูปร่างเหมือนกวาง แต่มีเขาเดี่ยว หางเหมือนนวิ หัวเป็นมังกร ทำมีกีบเหมือนม้า เกิดจากธาตุทั้งห้าผสมกัน เชื่อว่ามีอายุยืนเป็นพันปี และถือเป็นยอดแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นสัญลักษณ์แห่งความดี

สโมสรรฟุตบอลภูเก็ต เอฟซี

ฉายา

ระฆังทองพิฆาต

เมื่อประมาณปี 2348 มีพรานผู้ชำนาญในการล่าสัตว์มากคนหนึ่ง เดินทางมาจากนครจำปาศักดิ์ เขารอนแรมมาในป่าเป็นเวลาหลายวันจนมาพบแหล่งอาหารอันอุดมสมบูรณ์เหมาะที่จะตั้งเป็นบ้านเรือนจึงเดินทางกลับไปอพยพครอบครัวและชักชวนญาติพี่น้องมาสร้างหลักปักฐานอยู่ที่แห่งนั้น และตั้งชื่อว่า “หมู่บ้านท้ายเมือง” หรือก็คือ “ผานกเค้า” ที่เราชอบไปต่อรถขึ้นภูนั้นแหละ

อยู่มาวันหนึ่งนายพรานก็ได้ออกตามล่ากระทิงโทนที่ปราดเปรี้ยวเป็นเวลาหลายวัน จนกระทั่งถึงเชิงเขาสูงหนึ่ง รอยเท้าที่ใหญ่และหนักของกระทิงก็เริ่มปรากฏชัดตัดขึ้นสู่ยอดเขาสูง นายพรานก็แกะรอย ตามอย่างไม่ลดละจนขึ้นมาถึงยอดเขา ภาพที่เห็นทำให้เขาถึงกับตะลึง เพราะพื้นที่บนยอดเขานั้นราบเรียบและกว้างใหญ่ไพศาลเต็มไปด้วยเหล่าสัตว์ป่านานาชนิดทั้งกระทิง เก้ง กวาง และช้างป่า หากินกันอยู่เป็นฝูง ๆ สัตว์เหล่านั้นไม่ได้ตกใจหรือตื่นกลัวนายพรานเลย เพราะไม่เคยเห็นคนมาก่อน ส่วนนายพรานเองก็ไม่กล้าที่จะยิงสัตว์เหล่านั้นเพราะแกเชื่อว่ ภูเขายอดตัดที่เห็นนั้นเป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์จึงได้กลับลงมาและบอกเล่าเรื่องราวที่ตนได้ไปพบเจอมาได้เพื่อนบ้านฟัง เรื่องราวของภูกระทิง จึงถูกเปิดเผยตั้งแต่นั้นมา

สมัยที่ภูเขาลูกนี้ยังไม่มีชื่อ ก็มีตำนานเล่ามาว่ามีเสียงระฆังดังมาจาก “หมู่บ้านผีบังบด” ซึ่งเป็นหมู่บ้านของมนุษย์พิสดารจำพวกหนึ่งที่เราไม่สามารถจะเห็นตัวของเขาได้เมื่อเข้าไปใกล้ หมู่บ้านทั้ง

๑.๖ ตั้งตามวัฒนธรรม, ประเพณี, การละเล่น เป็นฉายาที่ตั้งโดยใช้เอกลักษณ์ในด้าน วัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นมาตั้งฉายาโดยพบฉายาที่มีลักษณะนี้ จำนวน ๖ สโมสร ดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

สโมสรฟุตบอลเลย ซิตี้ ฉายา ผีตาโชนอกศึก

“ผีตาโชน” เป็นเทศกาลที่จัดขึ้นในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ซึ่งตั้งอยู่ทางภาคอีสาน ของ ประเทศไทย ผีตาโชน นั้น เดิมมีชื่อเรียกว่า ผีตามคน เป็นเทศกาลที่ได้รับอิทธิพลมาจากมหาเวสสันดร ซาดก ซาดกในทางพระพุทธศาสนา ที่ว่าถึงพระเวสสันดร และพระนางมัทรี จะเดินทางออกจากป่ากลับสู่ เมืองหลวง บรรดาสัตว์ป่ารวมถึงภูติผีที่อาศัยอยู่ในป่านั้น ได้ออกมาส่งเสด็จด้วยอาลัย

สโมสรฟุตบอลจังหวัดนครพนม ฉายา เรือไฟพิฆาต

ประเพณีไหลเรือไฟ บางที่เรียกว่า “ลอยเรือไฟ” หรือ “ล่องเรือไฟ” หรือ “ปล่อยเรือไฟ” เป็น พิธีกรรมทางพุทธศาสนาที่นิยมทำกันในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 (วันออกพรรษา) โดยเฉพาะท้องถิ่นที่มี ชัยภูมิเหมาะสม คือ มีแม่น้ำหรือลำน้ำ เทาที่ปรากฏจะมีแนวทางที่คล้ายกันและอยู่บนพื้นฐานความเชื่อ ต่าง ๆ อาทิ ความเชื่อเกี่ยวกับการบูชารอยพระพุทธรูป ความเชื่อเกี่ยวกับการบวงสรวงพระธาตุจูปา มณีบนสวรรค์ ความเชื่อเกี่ยวกับการขอฝน ความเชื่อในการเอาไฟเผาความทุกข์ ความเชื่อเกี่ยวกับการ ขอขมาและระลึกถึงพระคุณพระแม่คงคา เป็นต้น เรือไฟในสมัยโบราณนั้นมีรูปแบบที่เรียบง่าย โดยทำ จากต้นกล้วยและลำไม้ไผ่ที่หาได้มาจัดทำเป็นโครงเรือไฟง่าย ๆ พอที่จะทำให้ลอยน้ำได้ การประดับ ตกแต่งเรือไฟภายในเรือไฟจะประดับด้วยดอกไม้ ธูป เทียน ตะเกียง ขี้ไต้ สำหรับจุดให้สว่างไสว ก่อนจะ ปล่อย เรือไฟลงกลางลำน้ำโขง ปัจจุบันได้จัดทำเรือไฟรูปแบบต่างๆ โดยมีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ประกอบในการจัดทำ และประดับตกแต่งให้วิจิตรตระการตามากยิ่งขึ้น เมื่อปล่อยเรือไฟเหล่านี้ลง กลางลำน้ำโขงภายหลังการจุดไฟให้ลุกโชติช่วง แล้วจะเป็นภาพที่งดงามและติดตาตรึงใจตลอดไป

จังหวัดนครพนม ได้มีการฟื้นฟูประเพณีไหลเรือไฟขึ้น เมื่อปี ๒๕๒๖ โดยเทศบาลเมือง นครพนม ได้ประกาศชักชวนส่วนราชการพ่อค้า ประชาชน และชาวกุ่มวัดต่าง ๆ ช่วยกันประดิษฐ์เรือ ไฟ ด้วยต้นกล้วย ไม้ไผ่ หรือวัสดุอย่างหนึ่งอย่างใดที่ลอยน้ำได้ ให้มีรูปร่างลักษณะเหมือนเรือ มีความ ยาวไม่น้อยกว่า ๖ เมตร โดยจะประดิษฐ์เป็นรูปหงส์ นาค ครุฑ หรือรูปร่างใดก็ได้ที่คิดว่าสวยงาม ส่ง เข้าประกวด ซึ่งรางวัลต่อมากการทำเรือไฟมีวิธิตกแต่งให้วิจิตรพิสดารมากยิ่งขึ้น รู้จักนำเอาเทคโนโลยี สมัยใหม่เข้า มาประกอบ ทำให้สามารถดัดแปลงเรือไฟให้มีรูปร่างแปลกตาออกไปอีก ทั้งพระภิกษุ สามเณร ชาวบ้าน แต่ละคุ้มวัดจะเตรียมจัดทำเรือไฟไว้ล่วงหน้าหลายวัน

สโมสรฟุตบอลจังหวัดโยธยา ยูไนเต็ด ฉายา สิงห์บั้งไฟโก้

ประเพณีบั้งไฟ เป็นประเพณีหนึ่งของภาคอีสานของไทยรวมไปถึงลาว โดยมีตำนานมาจากนิทานพื้นบ้านของภาคอีสานเรื่องพระยาคนคาก เรื่องผาแดงนางไอ่ ซึ่งในนิทานพื้นบ้านดังกล่าวได้กล่าวถึง การที่ชาวบ้านได้จัดงานบุญบั้งไฟขึ้นเพื่อเป็นการบูชา พระยาแถน หรือเทพวัสสกาลเทพบุตร ซึ่ง ชาวบ้านมีความเชื่อว่า พระยาแถนมีหน้าที่คอยดูแลให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล และมีความชื่นชอบไฟเป็นอย่างมาก หากหมู่บ้านใดไม่จัดทำการจัดงานบุญบั้งไฟบูชา ฝนก็จะไม่ตกถูกต้องตามฤดูกาล อาจก่อให้เกิดภัยพิบัติกับหมู่บ้านได้ ช่วงเวลาของประเพณีบั้งไฟคือเดือนหกหรือพฤษภาคมของทุกปี โดยงานบุญบั้งไฟถือเป็นประเพณีที่โดดเด่นของจังหวัดโยธยาเลยก็ว่าได้

๑.๗ ตั้งตามเอกลักษณ์ของสโมสรหรือท้องถิ่นนั้น ๆ โดยพบทั้งหมด ๖ สโมสร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สโมสรฟุตบอลโดม (โดม เอฟซี) ฉายา ลูกแม่โดม

สโมสรฟุตบอลโดมเป็นสโมสรฟุตบอลของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยนั้นก็คือ ตึกโดม ซึ่งตึกโดม เป็นอาคารหลังแรกของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ออกแบบโดยนายหมีว อภัยวงศ์ ตามคำแนะนำของผู้ประศาสน์การ ปรับปรุงจากตึกเก่า 4 หลังของทหารโดยสร้างหลังคาเชื่อมแต่ละตึก จนกลายเป็นอาคารหลังเดียวกัน ส่วนกลางของตึกได้สร้างอาคาร 3 ชั้นขึ้นเพิ่มเติมโดยมี “โดม” เป็นสัญลักษณ์ตรงกลาง รูปแบบของโดมนี้ กล่าวอธิบายกันในภายหลังว่านำรูปแบบมาจากดินสอแปดเหลี่ยมที่เหล่าจนแหลมคม เพื่อแสดงถึงภูมิปัญญาที่สูงส่งของการจัดการศึกษา ดังนั้นทีมสโมสรฟุตบอลจึงใช้ฉายาว่า “ลูกแม่โดม” ตามสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สโมสรฟุตบอลจังหวัดลำปาง ฉายา รถม้ามรกต

ประวัติความเป็นมาของรถม้าในจังหวัดลำปางจากคำบอกเล่าและบันทึกของเจ้าบุญส่ง ณ ลำปาง อดีตนายกสมาคมรถม้าคนที่ 2 ของจังหวัดลำปาง ซึ่งอนุสาร อ.ส.ท. ฉบับเดือนตุลาคม พ.ศ. 2537 ได้รวบรวมไว้มีใจความว่า รถม้าเริ่มเข้ามาในจังหวัดลำปางเมื่อประมาณแปดสิบกว่าปีที่แล้ว รถม้าคันแรกคาดว่าเป็นของเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิตย์ เจ้าผู้ครองนครลำปางองค์สุดท้ายซึ่งได้ซื้อมาจากจังหวัดกรุงเทพฯ โดยว่าจ้างแขกมาเป็นสารถี และต่อมารถยนต์ในในกรุงเทพฯ ได้มีเพิ่มมากขึ้น รถม้าจากกรุงเทพฯจึงได้เริ่มอพยพมาในลำปางมากขึ้น และกระจัดกระจายไปตามจังหวัดต่าง ๆ เช่น จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน

ภายหลังพบว่า มีเพียงจังหวัดลำปางเท่านั้นที่นำรถม้ามาใช้อย่างแพร่หลาย ส่วนจังหวัดอื่นๆรถม้าได้หมดความนิยมไปโดยไม่ทราบสาเหตุ ดังนั้นลำปางจึงได้ชื่อว่าเป็น “เมืองรถม้า” ฉายาสโมสรฟุตบอลลำปางจึงนำลักษณะเด่นนี้มาตั้งเป็นฉายาของสโมสรตนเอง

สโมสรฟุตบอลจังหวัดขอนแก่น

ฉายา

ไดโนพิฆาต

สืบเนื่องจากในปี พ.ศ. 2513 หน่วยสำรวจธรณีวิทยาจากสหรัฐอเมริกา ได้เข้าไปสำรวจแหล่งแร่ในพื้นที่เทือกเขาภูเวียง จังหวัดขอนแก่น และได้พบแร่ยูเรเนียมชนิดคอปฟิไนต์เกิดร่วมกับแร่ทองแดง ชนิดอะซัวร์และมาลาไคต์ ทำให้ต่อมองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศด้านพลังงานปรมาณูเข้าไปสำรวจเพิ่มเติมด้วย ระหว่างปี พ.ศ. 2518 ตลอดจน 2523 กรมทรัพยากรธรณีได้เข้าไปทำการเจาะสำรวจในรายละเอียด ในปี พ.ศ. 2519 นายสุธรรม แยมเนียม นักธรณีวิทยา ได้ค้นพบซากดึกดำบรรพ์ เศษกระดูกไดโนเสาร์บริเวณพื้นที่ลำห้วยประตูตีหมา และต่อมาวินิจฉัยได้ว่าเป็นเศษส่วนปลายของกระดูกขาหลังท่อนบนด้านซ้ายของไดโนเสาร์ซอริสเซียในกลุ่มซอโรพอด (ไดโนเสาร์กินพืชขนาดใหญ่มี 4 ขา คอยาว หางยาว) โดยถือได้ว่าเป็นการค้นพบหลักฐานไดโนเสาร์เป็นครั้งแรกของไทยที่นำไปสู่การสำรวจและวิจัยอย่างจริงจังจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจากการค้นพบซากไดโนเสาร์เป็นที่แรกของประเทศไทยนั้น ทำให้จังหวัดขอนแก่นมีเอกลักษณ์เด่นคือไดโนเสาร์ ดังนั้นสโมสรฟุตบอลจังหวัดขอนแก่น จึงได้รับฉายาโดยใช้เอกลักษณ์เด่นของการค้นพบซากไดโนเสาร์ครั้งแรกนำมาตั้งฉายาของทีม คือ “ไดโนพิฆาต”

๑.๘ ตั้งโดยใช้ชื่อของบุคคล โดยส่วนมากมักจะเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อคนในภูมิภาคหรือพื้นที่นั้นๆ พบจำนวน ๖ สโมสร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สโมสรฟุตบอลสมาคมนักเรียนเก่าเทพศิรินทร์ ฉายา ลูกแม่รำเพย

สมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี (พระนามเดิม: หม่อมเจ้ารำเพย ศิริวงศ์; 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2377 — 9 กันยายน พ.ศ. 2404) พระอัครมเหสีพระองค์ที่สองในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมราชชนนีในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โรงเรียนเทพศิรินทร์ ได้รับการสถาปนาจาก องค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2428 ในช่วงแรกของการจัดตั้งโรงเรียนนั้น โรงเรียนเทพศิรินทร์ได้อาศัยศาลาการเปรียญภายในวัดเทพศิรินทราวาสเป็นที่ทำการเรียนการสอน พ.ศ. 2438 สมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ได้ทรงดำริที่จะสร้างตึกเรียนสำหรับวัดเทพศิรินทราวาสขึ้น เพื่ออุทิศพระกุศลสนองพระเดชพระคุณแห่งองค์ สมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี พระชนนี และเพื่ออุทิศพระกุศลแก่ หม่อมแม้น ภาณุพันธุ์ ณ อยุธยา ชายาของพระองค์

สโมสรฟุตบอลจังหวัดชุมพร

ฉายา

ขุนพลกรมหลวง

พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงศ์ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ (19 ธันวาคม พ.ศ. 2423 — 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2466) ทรงเป็นต้นราชสกุล "อาภากร" เป็นพระราชโอรสองค์ที่ 28 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และองค์ที่ 1 ในเจ้าจอมมารดาโหมด พระองค์ทรงได้รับสมัญญานามว่า "องค์บิดาของทหารเรือไทย" พระองค์ทรงเป็นผู้วางรากฐานการบริหารงานของกองทัพเรือ ทรงได้รับการเชิดชูในหมู่ทหารเรือเรียกขานพระองค์ว่า "เสด็จเตี่ย" หรือ "หมอมพร" และ "พระบิดาแห่งกองทัพเรือไทย" ต่อมาในปี 2536 มีประกาศกองทัพเรือขนานพระนามพระองค์ว่า "พระบิดาของกองทัพเรือไทย" และในปี 2544 แก้ไขเป็น "องค์บิดาของทหารเรือไทย" ภายหลังจากการสิ้นพระชนม์ของพระองค์ ได้มีการจัดสร้างศาลและอนุสาวรีย์พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงศ์ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ รวมทั้งสิ้น 217 แห่งทั่วประเทศ ไทย เช่น โรงพยาบาลชุมพร อ่าเภอเมือง จังหวัดชุมพร หรือที่ โรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ อ่าเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เป็นต้น ซึ่งในวาระสุดท้ายของชีวิตพระองค์ก็ได้กราบบังคมลาออกจากราชการ เพื่อพักผ่อนรักษาพระองค์ที่จังหวัดชุมพร ทรงถูกฝนประชวรเป็นพระโรคหัวใจใหญ่ สิ้นพระชนม์ที่ ตำบลทรายรี ในวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2466 สิริพระชนมายุได้ 43 พรรษา

สโมสรฟุตบอลจังหวัดเชียงราย

ฉายา

ช้างศึกม้งราย

พญาเมืองม้งเป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 25 แห่งหิรัญนครราวเมื่อ พ.ศ. 1804 และต่อมาทรงสร้างอาณาจักรล้านนาเมื่อ พ.ศ. 1839 จึงเป็นปฐมกษัตริย์แห่งอาณาจักรดังกล่าวด้วย โดยเมืองหิรัญนคร มีศูนย์กลางอยู่แถบเขตอ่าเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๑.๙ ตั้งตามชื่อสโมสร พบ ๒ สโมสร ดังนี้

สโมสรฟุตบอลไอสธสกา เอ็ม-150 สระบุรี

ฉายา

พลังเอ็ม

"สโมสรฟุตบอลไอสธสกา" เริ่มก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2520 ด้วยกระแสความนิยมของฟุตบอลไทย และความสนใจในการสนับสนุนด้านกีฬาของไอสธสกาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา โดยเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของพนักงานบริษัท ไอสธสกา จำกัด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักกีฬาฟุตบอลทีมชาติไทยที่ทำงานอยู่ในบริษัท จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ไอสธสกา หันมาสนใจในการร่วมพัฒนาศักยภาพวงการฟุตบอลไทย สโมสรฟุตบอลไอสธสกา ได้พัฒนาทีมอย่างต่อเนื่อง หานักกีฬาและผู้ฝึกสอนมาร่วมสร้างทีมและพัฒนานักเตะที่มีคุณภาพ จนสามารถสร้างผลงานเป็นทีมระดับแนวหน้าของประเทศ และได้ผ่านการเข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลอาชีพในรายการต่างๆ มากมาย ปัจจุบันสโมสรฟุตบอลไอสธสกา ได้เปลี่ยนชื่อ

เป็น "สโมสรฟุตบอลไอศถสกา เอ็ม-150 สระบุรี" ภายใต้การสนับสนุนของเครื่องดื่มเอ็ม-150 และความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี

สโมสรฟุตบอลกองเรือยุทธการ ฉายา เรือรบหลวง

ในอดีตกองทัพไทยไม่มีการจัดเป็น กองทัพบก กองทัพเรือ อย่างเช่นปัจจุบันหากยกทัพไปทางบกก็เรียกว่า ทหารบก และหากยกทัพไปทางเรือก็เรียกว่าทัพเรือ ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้แบ่งฝ่ายทหารเรือออกเป็น ๒ ส่วน คือ ๑)กรมเรือพระที่นั่งและเรือหลวง ๒.) เรือรบที่ติดอาวุธ โดยต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีการจัดตั้งหน่วยที่มีหน้าที่ควบคุมเฉพาะเรือรบขึ้นมาใหม่เรียกว่า "กองทัพเรือ" ขึ้นตรงต่อกระทรวงทหารเรือ ซึ่งได้เปลี่ยนชื่อเป็น "กองเรือรบ" และในที่สุดเป็น "กองเรือยุทธการ" จนถึงปัจจุบัน ดังนั้นฉายา เรือรบหลวง จึงมาจากชื่อของสโมสรเดิม ๑.๑๐ ที่มาจากพืช ตั้งฉายาพืชที่มีในพื้นที่นั้นๆ พบทั้งหมด ๓ สโมสร ดังนี้

สโมสรฟุตบอลกรุงเทพคริสเตียน ฉายา ชงโคสีม่วง

สโมสรฟุตบอลกรุงเทพคริสเตียน เป็นสโมสรฟุตบอลในประเทศไทย ของโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ปัจจุบันเล่นใน ดิวิชัน 2 โดยสัญลักษณ์ประจำโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนคือดอกชงโค ดังนั้นการตั้งฉายาจึงสะท้อนลักษณะเอกลักษณ์เด่นของทีมออกมาด้วย

สโมสรฟุตบอลจังหวัดอ่างทอง ฉายา นักรบรวงทอง

จังหวัดอ่างทองเป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคกลาง การที่ได้ฉายา "นักรบรวงทอง" นั้นแสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของการปลูกข้าว เนื่องจากคำว่า "รวงทอง" หมายถึง ข้าว นอกจากนี้ตราประจำจังหวัดอ่างทองจะเป็นรูปร่างทอง ในอ่างมีรวงข้าวและใบข้าว จังหวัดอ่างทองเป็นที่ราบลุ่ม มีลักษณะเป็นแอ่งรับน้ำภูมิประเทศเหมาะแก่การเพาะปลูก ดวงตราของจังหวัดจึงเป็นรูปร่างสีทองซึ่งหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ของจังหวัด และในอ่างมีรวงข้าวและใบข้าวซึ่งหมายถึงการทำนา อาชีพหลักของคนในภูมิภาคนี้

สโมสรฟุตบอลจังหวัดเพชรบูรณ์ ฉายา นักสู้เมืองมะขามหวาน

มะขามหวานเป็นพืชเอกลักษณ์และพืชเศรษฐกิจของจังหวัดเพชรบูรณ์มาแต่ดั้งเดิมจนได้ชื่อว่าเมืองมะขามหวาน เมื่อเอ่ยถึงเมืองมะขามหวานประชาชนโดยทั่วไปก็เข้าใจเป็นอย่างดีว่าหมายถึง เมืองเพชรบูรณ์

๑.๑๑ ที่มาจากรื่องดนตรี เป็นการตั้งฉายาโดยนำเครื่องดนตรีในท้องถิ่นนั้นๆ มาตั้งฉายา พบทั้งหมด ๑ สโมสร ดังนี้

สโมสรฟุตบอลจังหวัดกาฬสินธุ์ ฉายา โปงกลางคะนอง

โปงกลาง เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเคาะหรือเครื่องตี มีลักษณะคล้ายระนาดแต่แขวนในแนวตั้ง เป็นที่นิยมในภาคอีสาน บางท้องถิ่นอาจเรียกว่า หมากกลิ้งกล่อม หมากขอลอ หรือ เกราะลอ(ผู้เฒ่าผู้แก่ในถิ่นดงมูลอำเภอนองบุรีเรียก "หมากเต๋อเต๋น") เป็นเครื่องดนตรีประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

๒. กลุ่มความหมายที่ใช้ในการตั้งฉายาทีมสโมสรฟุตบอลภายในประเทศไทยส่วนใหญ่แล้วมีความหมายในทางการสู้รบสงคราม ดังนี้

๒.๑ ความหมายที่เกี่ยวกับนักรบ พบได้มากที่สุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สโมสรฟุตบอลจังหวัดกำแพงเพชร-นักรบชาวกังราว

สโมสรฟุตบอลจังหวัดพะเยา-ขุนพลอินทรีแห่งขุนเขา

สโมสรฟุตบอลจังหวัดตาก-นักรบพระเจ้าตาก

สโมสรฟุตบอลโคราช-นักรบที่ราบสูง

สโมสรฟุตบอลจังหวัดฉะเชิงเทรา-ปลากัดนักรบแห่งลุ่มน้ำบางปะกง

๒.๒ ความหมายเกี่ยวกับการฆ่า เช่น คำว่า พิชิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สโมสรฟุตบอลจังหวัดนครพนม-เรือไฟพิชิต

สโมสรฟุตบอลอุตรดิตถ์-ดาบหักพิชิต

สโมสรฟุตบอลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์-ต่อพิชิต

สโมสรฟุตบอลนาถวง เอฟซี-ค้ำคาวพิชิต

สโมสรฟุตบอลอำนาจเจริญ –มดพิชิต

๒.๓ ความหมายที่แสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ เช่น คำว่า มหา จ้าว จอม ราชันย์ พญา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สโมสรฟุตบอลจังหวัดนครศรีธรรมราช-ราชันย์ทะเลใต้

สโมสรฟุตบอลจังหวัดราชบุรี(ราชบุรี มิตรผล เอฟซี)-ราชันมังกร

สโมสรฟุตบอลไทยฮอนด้า(ไทยฮอนด้า ลาดกระบัง เอฟซี)-พญาอินทรี

สโมสรฟุตบอลเลยพิท เอฟซี-ชมพูนุ่มหากาพ

สโมสรฟุตบอลจังหวัดตราดเอฟซี-ช้างขาวจ้าวเกาะ

๒.๔ ความหมายที่แสดงให้เห็นถึงความเก่งกาจ ความไม่เกรงกลัว เช่น คำว่า เก่งกาจ คะนอง ผยอง ลำพอง เป็นต้น

สโมสรฟุตบอลแพร์ ยูไนเต็ด-ม้าคะนองศึกแห่งลุ่มน้ำยม

สโมสรฟุตบอลจังหวัดสมุทรสงคราม-มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เอฟซี(สมุทรสงคราม บีทียู เอฟซี)-ปลาทุคะนอง

สโมสรฟุตบอลปราจีนบุรี ยูไนเต็ด-ช้างศึกคะนอง

สโมสรฟุตบอลพนัสนิคม-ม้าลำพอง

สโมสรฟุตบอลจังหวัดภูเก็ต-โรนินแดนใต้

สำหรับคำว่า “โรนิน” หรือ “โรนิง” ในภาษาญี่ปุ่นที่ใช้เรียกซามูไรที่ไร้สังกัด ซึ่งซามูไรถือเป็นบุคคลที่มีความเก่งกาจเป็นนักรบของประเทศญี่ปุ่นหรือเปรียบเสมือนทหารของประเทศไทย

๒.๕ ความหมายที่แสดงให้เห็นถึงความดุร้าย ความอันตราย เช่น คำว่า ทมิฬ อันตราย พยัคฆ์ ดุร้าย เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สโมสรฟุตบอลบ่อทอง-หมีป่าท มิฬ

สโมสรฟุตบอลศรีสะเกษ เอฟซี-กรูปรี่อันตราย

สโมสรฟุตบอลมาบตาพุด หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน ระยอง-พยัคฆ์บูรพา

สโมสรฟุตบอลอุบล ยูเอ็มที เอฟซี-พยัคฆ์ร้ายแห่งแม่น้ำมูล

สโมสรฟุตบอลโคราช ยูไนเต็ด-ไอ้กระทิงดุ

สโมสรฟุตบอลกรุงเทพมหานคร – กระทิงดุ

สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาฉายาสโมสรทีมฟุตบอลในประเทศไทยแสดงให้เห็นถึงการตั้งฉายาโดยส่วนมากแล้วมีการเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม ความเชื่อ รวมถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้นๆ แม้ว่ากีฬาฟุตบอลจะเป็นกีฬาของต่างประเทศแต่เมื่อเข้ามาอยู่ในสังคมใดๆ ก็ตามความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นนั้นๆ ก็สามารถหลอมรวมระหว่างความเป็นท้องถิ่นและความเป็นสากลได้อย่างลงตัว แม้ชื่อของสโมสรจะมีความเป็นสากลอยู่มาก เช่น จะมีคำว่า เอฟซี (FC), ยูไนเต็ด (United) ต่อท้ายในชื่อเต็มหรือชื่อที่เป็นทางการของสโมสร แต่เมื่อเป็นฉายาแล้วกลับแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ หรือความเป็นท้องถิ่นของสโมสรนั้นๆ ออกมาได้เป็นอย่างดี ทั้งวิถีชีวิต ความเชื่อ ตำนาน การทำเกษตรกรรม รวมไปถึงประวัติศาสตร์ของชาติ

นอกจากนี้การใช้คำในการตั้งฉายาทีมสโมสรฟุตบอลนั้นจะมีลักษณะที่ใช้คำที่แสดงถึงความเก่งกาจ กล้าหาญ การสู้รบ เหมือนดังที่ จิตติมา จารย์พันธ์ (๒๕๓๙, น.๕๙-๖๑) ได้ศึกษา “อุปลักษณะสงครามในข่าวกีฬาในหนังสือพิมพ์ภาษาไทย” ได้ศึกษาและพบว่า คนไทยมีมานทัศน์ต่อกีฬาที่แข่งขันเป็นที่ว่ามีลักษณะความเป็นสงครามมากตรงลักษณะในการเอาชนะ นอกจากนี้ยังพบว่ากีฬาที่เล่นเป็นทีม กีฬาที่มีลักษณะการแข่งขันที่กระทบกระทั่งกันมีการใช้ภาษาแสดงอุปลักษณะสงครามในการบรรยายข่าวในปริมาณที่มีความถี่มากกว่ากีฬาที่ไม่มีลักษณะกระทบกระทั่งกันขณะแข่งขัน แม้ว่าจะเป็นเพียงการตั้งฉายามีใช่เป็นบทบรรยายกีฬาแต่ก็เป็นการแสดงให้เห็นส่วนหนึ่งของลักษณะกีฬาในมโนทัศน์ของคนไทยที่มีต่อกีฬานิดนี้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าต่างก็มองเห็นเป็นเรื่องของสงคราม การต่อสู้ เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรมีการศึกษากีฬานิดอื่นๆ ในแง่มุมดังกล่าวเพื่อเปรียบเทียบถึงความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละชนิดกีฬา

๒. ควรศึกษาบทบรรยายของผู้พากย์การแข่งขันฟุตบอลในขณะที่แข่งขันเพื่อแสดงให้เห็นถึงแง่มุมอื่นๆ ที่อาจจะพบได้และน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

๓. ควรศึกษาในการตั้งฉายาสโมสรฟุตบอลในแนวทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์โดยการสัมภาษณ์คนในท้องถิ่นเพราะอาจจะได้ข้อมูลที่น่าสนใจและละเอียดมากขึ้นกว่าเดิม

เอกสารอ้างอิง

จิตติมา จาระยะพันธ์. อุปลักษณะสงครามในข่าวกีฬาในหนังสือพิมพ์ภาษาไทย. อักษรศาสตร์
มหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (๒๕๓๙)